

Çanakkale
KENT KONSEYİ

SARIÇAY ÇALIŞMA GRUBU

GENEL KURUL RAPORU

21.04.2025

SARIÇAY ÇALIŞMA GRUBU ÜYELERİ

ALİ KAMALI

PROF. DR. ALİ TOLGA ÖZDEN

ŞENER ÇEKİÇ

MUTTALİP BÖLÜKBAŞ

O. Mayatürk

SARIÇAY ÇALIŞMA GRUBU

GENEL KURUL RAPORU

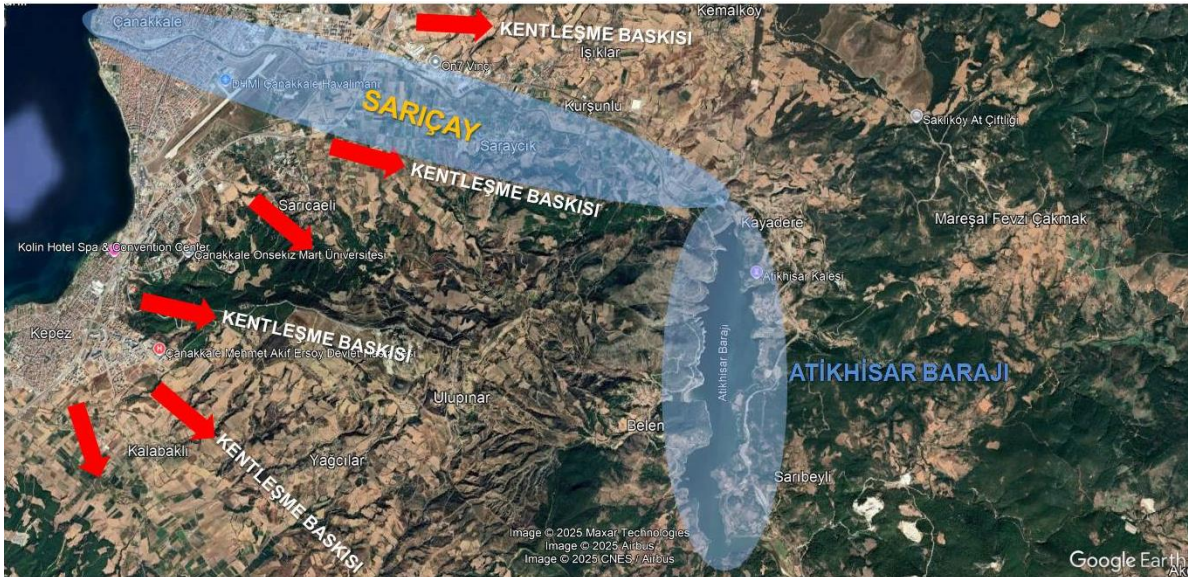
21.04.2025

BÖLÜM 1: Giriş

Sarıçay'ı Atikhisar Barajından başlayan, Sarıçay Deltasını oluşturan ve Boğazda nihayetlenen önemli bir aks olarak tanımlamak gerekir. Bu sebeple Sarıçay ile ilgili problemler ve gelecek öngörüler tartışılırken Atikhisar Barajı ve Sarıçay Havzasının bu tartışmanın ana ekseninde yer alması gerektiği de unutulmamalıdır. Alüvyonel alanlardan ve tarım arazilerinden oluşan Sarıçay Deltası kentin büyümesi ve konut ihtiyacını bu tarım alanlarının bir kısmında imarlaşarak çözmesi sebebiyle alan kaybetmekte ve küçülmektedir. Atikhisar Barajı'ndan sulanan tarım arazileri 1985 yılında 3600 ha. iken 2003 yılı itibarıyla 2620 ha.lık bir alana düşmüştür. Bunun nedenlerini ise, Çanakkale kentinin devamlı genişlemesi sonucu konutların tarım arazileri üzerinde inşa edilmesi ve ayrıca fabrika, işyeri, havaalanı gibi yerlerle, Bursa-İzmir çevre karayolunun genişlemesi ve bu yol kenarındaki tarlaların iskan sahasına dönüştürülmesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla bir taraftan kentleşmenin baskısı, diğer taraftan iklimsel koşullarda yaşanan değişimler ve yağış rejimlerinde görülen bozulmaların etkileri, son yıllarda meydana gelen orman yangınları sonucu büyük orman alanlarının kaybedilmesi ve diğer kirleticilerin Atikhisar Barajını besleyen akarsuları kirletmesi gibi etkenler sonucunda Sarıçay Havzası ve çayın kendisi önemli bir çevresel tehdit altındadır.

Aynı zamanda kent için son derece önemli bir su kaynağı olan Sarıçay'ın rekreatif anlamda ve kentlilerin yaşam kalitesini arttırmaya yönelik potansiyelleri de görmezden gelinmekte veya gerektiğinde üzerinde durulmamaktadır. Bir anlamda kaderine terk edilmiş bir

durumda olduğu değerlendirilebilecek bu önemli su ögesinin kaderini de yine kentliler ve karar verici merciler belirleyecektir. Bu sebeple Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde oluşturulan Sarıçay Çalışma Grubu, Sarıçay'ın makus talihini çevirebilecek adımların atılmasında bir katalizör ve arabulucu olma rolünü üstlenmeye çalışmaktadır. Bu rapor Sarıçay Çalışma Grubunun tüm bu süreçte yaptığı toplantılarda ve görüşmelerde ele aldığı konuları özetlemekte, tespit ettiği sorun alanlarını ortaya koymakta, 26 Mart 2025 tarihinde yapılan geniş katılımlı toplantıda¹ kurum temsilcileri ve sivil toplum katılımcılarının görüş, öneri ve tartışmalarını özetlemekte ve sonuç olarak da bu bilgi ve tartışmalardan yola çıkarak çalışma grubunun öneri ve görüşlerini paylaşmaktadır. Sarıçay'ın niteliği, kimliği ve kent için önemini ortaya koyma çabası ile Sarıçay Havzasının sorun alanlarını ve tehditleri tanımlamak önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Tanımlanan, tartışılan ve paylaşılan sorun alanları ve görüşlerin sonucunda ortaya konabilecek çözümlerin başarılabilmesi için kurmlararası işbirliklerinin gerçekleştirilebilmesi ve sivil toplumun bu çalışmalara katılımının da önemsenmesi gerekmektedir.

Sorun alanına bütüncül bakıldığında, Atikhisar Barajı ve Sarıçay'ın denizle birleştiği alan da dahil değerlendirilmesi gereken geniş bir bölgeyi işaret ettiği ve yoğun bir kentsel gelişim baskısı altında olduğu görülmektedir.

¹ Çanakkale Kent Konseyi başkanlığında Sarıçay Çalışma Grubunun organizasyonu ile 26 Mart 2025 Çarşamba günü saat:15.00 da (Çanakkale) Belediye Çalışanları Eğitim, Sosyal Tesis ve Rekreasyon Alanı Ercan Adsız Toplantı Salonunda Sarıçay Havzası'nın Sorunları ve Geleceğine Yönelik Çözüm Önerileri üzerine bir danışma toplantısı gerçekleştirildi.

Çalışma Grubu raporunun 2. Bölümünde, yapılan grup toplantılarında tartışılan ve tespit edilen Sarıçay ile ilgili genel sorun alanları belirtilmiştir. Bu tespitlerin önemli bir bölümü aynı zamanda 26 Mart Geniş katılımlı toplantısında da tartışılmıştır.

BÖLÜM 2: Sarıçay ve Çevresi İçin Tespitler, Sorunlar ve Zayıf Noktalar

2.1. Sarıçay'ın Kirleticileri

Gerek Sarıçay havzasının gerekse çayın kendisinin kaynağından itibaren arıtma sistemlerine verilmeyen veya arıtma önlemleri alınmamış kirleticiler tarafından tehdit edildiği bir gerçektir. Bu sebeple çayın kirleticilerinin tespit edilmesi, bunlara karşı ne tür önlemler alınabileceği ve kirlenmeyi önleyici tedbirlerin ne kadar bir sürede ve ne kadarlık bir finans ile gerçekleştirilebileceği konusunda çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalarda özellikle Üniversite (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi), Çanakkale Valiliği, İl Özel İdaresi, DSİ, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Çanakkale Belediyesi ve ilgili Muhtarlıklar ile özel sektör temsilcilerinin yer alacağı paydaşların belirlenmesi gerekmektedir.

2.2. Hafriyat Kirliliği

Kentin büyümesi ve özellikle Sarıçay havzası üzerinde kentleşme uygulamalarının yürütülmesi neticesinde inşaat uygulamaları ile ilgili ortaya çıkan atık malzeme ve hafriyatın çay deltasına ve çay suyuna doğru bırakılması önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu durum bir taraftan çay suyunun kirlenmesine neden olurken diğer taraftan çayın doğal havzası içerisinde yer alan akış genişliğini de daraltma ve dolayısıyla çayın akış merasını olumsuz etkileme durumu da tehdit olarak görülebilir. Bu sebeple çayın akış güzergahında sürekliliğinin sağlanması ve doğal yapısının korunarak geliştirilmesi önem arz etmektedir.

2.3. Sarıçay'ın Boğaz ile Buluşması

Kentin içinden geçen Sarıçay'ın Atikhisar'dan başlayan yolculuğunun nihayetlendiği noktanın Çanakkale Boğazı olması son derece önemli bir özellik olarak belirtilmelidir. Çay ile denizin birleştiği bu doğal güzelliğin korunması, çevresinin ve çayın içinin temizlenmesi, peyzaj alanlarının kalitesinin artırılması ve kent yaşamına katkı koyacak, sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Kentlinin suya ulaşması ve su kenarını kullanabilmesi son derece kritik bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4. Sosyal ve Kültürel Değerlerin Korunması ve Geliştirilmesi

Sarıçay'ın kent yaşamında ve kentin tarihinde çok önemli bir yeri olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Kentin kuruluşuna tanıklık eden en eski doğal oluşumların başında gelen çayın çevresinde korunması ve geliştirilmesi gerekli sivil mimari örnekler (konutlar), ticari yapılar (palamut depoları), Çimenlik Kalesi gibi kent kimliğini oluşturan ve gelecek kuşaklara aktarılması gereken kültür değerleri bulunmaktadır. Bu değerlerin korunması ve geliştirilmesi süreçlerinin Sarıçay'ın kendisinden ayrı tutulamayacağı bir gerçektir. Bu sebeple bütüncül ve kültürel miras ile Sarıçay'ı birlikte değerlendiren somut çözüm önerilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca Sarıçay'ın Boğaz ile buluştuğu noktada yer alan balıkçı barınakları için de kent kültüründe, yaşanmışlıklarda ve yerel halkın hafızasında önemli yeri olması sebebiyle sosyal bir değer de bulunmaktadır. Bu sebeple hem yerel ekonominin desteklenmesini sağlayacak hem de balıkçıların yıllardır çözüme kavuşturulamayan sorunlarına somut öneriler getirecek yine bütüncül çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır.

2.5. Sarıçay Üzerinde Trafik Yoğunluğu

Kentin merkezini adeta ikiye bölen doğal bir eşik olarak da tabir edilebilecek Sarıçay'ın üzerinde hem araç hem de bisikletli ve yaya trafiğinin yoğun olarak bulunduğu da aşık bir durumdur. Bu sebeple Sarıçay üzerinde ulaşım köprülerle sağlanmaktadır. Bu köprülerin niteliği, kente kattığı estetik görünüş, trafik sorununa orta ve uzun vadelerde sunabileceği katkı ve sahip olduğu kapasitenin değerlendirilmesi gerekmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi Sarıçay'ın ele

alınmasında hem altyapı hem de üstyapının birlikte değerlendirilmesi, bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerekmektedir. Trafik yoğunluğunun bir yansıması da yine Sarıçay'ın iki tarafında da yoğun araç parkının bulunması ve mevcut park alanlarının da yeterli görülmemesidir. Bu da Sarıçay'ın kentsel kimlik için taşıdığı yüksek potansiyeller önünde ciddi bir engel olarak görünmektedir.

2.6. Sarıçay'ın Yaya Kullanımı ve Peyzaj Potansiyelinin İyileştirilmesi

Hiç şüphe yok ki Sarıçay'ın en önemli kullanıcıları yayalardır. Dolayısıyla yaşanabilir bir kent oluşturmak için yayaların kesintiye uğramadan, bariyerlerle karşılaşmadan kent içerisinde bir noktadan istedikleri diğer bir noktaya ulaşabilmeleri gerekir. Bu sebeple kentin erişebilir ve her yaş grubundan insan için güvenli yaya yolları ile kurgulanması muhakkaktır. Bu anlamda Sarıçay'ın yaya kullanımı potansiyellerinin ortaya çıkartılması gerekmektedir. Aynı şekilde Sarıçay'ın güzergahı bütününde peyzaj kullanımının da düzenlenmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2.7. Taşkın Tehlikesinin ve Alınan Önlemlerin Değerlendirilmesi

Kentin önemli bir su yolu olan Sarıçay aynı zamanda taşkın tehlikesi de taşımaktadır. Özellikle çayın çevresinde hızla artan ve yoğunlaşan yapılaşma ile birlikte taşkınların etki edebileceği kentsel alanların da büyüdüğü değerlendirilebilir. Atikhisar Barajı taşkın tehlikesinin önlenmesi ve risklerin azaltılması için önemli bir vazife görmektedir. Ancak kent içinde ve tarım alanlarında olası bir taşkın tehlikesinin var olduğu da değerlendirilmelidir. D.S.İ. 25. Bölge Müdürlüğü 252. Şube Müdürlüğü yetkililerinin verdiği bilgilere göre barajın dolusavak kapasitesi 2085 m³/sn, buna barajdan aşağıda çaya karışan diğer akarsuların da katkısı eklendiğinde, herhangi bir taşkın anında Sarıçay'ın yatağındaki su debisi oldukça yükselecektir. Oysa Çanakkale şehri içerisinde, çay kenarlarının yerleşmeye açılması, park veya otoparklar yapılması ile akarsu yatağının kapasitesi 285 m³/sn. ye kadar düşürülmüştür. Bu durumda da, Sarıçay'da oluşacak olası bir büyük taşkında Çanakkale şehrinin bir kısmı sular altında kalacaktır. Atikhisar Barajı'nın yapımı 1975 yılında tamamlandıktan sonra Çanakkale kenti taşkınlardan büyük oranda korunmuştur. Fakat en son 1998 yılında yaşanan taşkın olayı hatırlanırsa, taşkın tehlikesinin hala

özellikle Sarıçay taşkın alanında devam ettiğini söylemek mümkündür. Bu yönde taşkın olasılığını araştıran ve alınmış - alınması gerekli önlemleri inceleyen çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

2.8. Deprem anında ve sonrasında Sarıçay'ın Toplanma Alanı Kullanımı Potansiyeli

1. Derece deprem bölgesinde olan ilimiz için Sarıçay ve çevresinde yer alan açık alanlar (parklar, araç park yerleri, pazar alanı vb.) önemli birer acil toplanma ve barınma işlevi görebilecek büyüklükte mekansal potansiyeller taşımaktadır. Ancak yumuşak zemin - akarsu yatağı üzerinde bulunan Sarıçay çevresindeki yapılaşma da bir o kadar tehlike ve riskler barındırmaktadır. Bu sebeple bölgenin acil toplanma, tahliye ve yardım dağıtımı için lojistik kullanım potansiyellerinin ayrıntılı incelenmesine ve değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca afet olmadan önce bölgenin altyapısının afet anında kullanımı da düşünülerek iyileştirilmesi ve gerekli donatıların alana kurulmasına da ihtiyaç duyulacaktır.

2.9. İşbirliği ve Tarafların Belirlenmesi

Sarıçay özelinde ve havzanın korunması genelinde önemli işbirliklerine ve katılımcıların belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla öncelikle ilk öneri Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile bir işbirliği Protokolü yapılması olacaktır. Sarıçay Havzasının Korunması ve İyileştirilmesi ile Kentin en önemli su elemanı olan Sarıçay'ın çevresi ile birlikte geliştirilmesi konularını kapsayan bir işbirliği çerçeve protokolüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu protokolüm tarafları Çanakkale Valiliği, Çanakkale Belediyesi, Çanakkale İl Özel İdaresi, Devlet Su İşleri İl Müdürlüğü, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Çanakkale İl Sağlık Müdürlüğü olarak belirlenebilir. Ayrıca yapılacak çalışmalara ilgili muhtarlıkların da dahil edilmesi gerekir. Kent Konseyi ve diğer sivil toplum kuruluşları da bu çalışmalarda katılımcı olarak yer alabilecektir.

Çalışma süreçlerinin organize edilebilmesi ve verilerin elde edilerek Çanakkale Belediyesi'ne ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlara sunulabilmesi için aşağıda önerilen çalışmalar

yapılabilir. Bu çalışmaların planlanması, uygulanması ve sonuçlarının raporlanması için yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlar ile sivil toplumun katılımının sağlanması elzemdir.

Çalışmanın Niteliği	Katılımcılar
Sarıçay'da Doğal ve İnsan Kaynaklı Kirleticilerin Tespiti Çalıştayı	Ç.Belediyesi, İl Özel İdaresi, Ç.Valiliği, Çevre Şehircilik ve İklim Değişimi İl Müdürlüğü, ÇOMÜ, İl Sağlık Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları, ve diğer ilgili paydaşlar
Sarıçay ve Çevresinde Afet Tehlike ve Risklerinin Tespiti Çalıştayı	Ç.Belediyesi, İl Özel İdaresi, Ç.Valiliği, Çevre Şehircilik ve İklim Değişimi İl Müdürlüğü, ÇOMÜ, AFAD, İl Sağlık Müdürlüğü, Muhtarlıklar, Sivil Toplum Kuruluşları, ve diğer ilgili paydaşlar
Sarıçay ve Çevresinin Turizm, Kültür ve Yaşanabilirlik Potansiyellerinin Ortaya Çıkartılması Çalıştayı	Ç.Belediyesi, İl Özel İdaresi, Ç.Valiliği, Çevre Şehircilik ve İklim Değişimi İl Müdürlüğü, ÇOMÜ, Muhtarlıklar, Sivil Toplum Kuruluşları, ve diğer ilgili paydaşlar
Sarıçay'ın Rekreatyoneel - Peyzaj Kapasitesinin Arttırılmasına Yönelik Çalıştay ve Öğrenci Proje Yarışması	Ç.Belediyesi, İl Özel İdaresi, Ç.Valiliği, Çevre Şehircilik ve İklim Değişimi İl Müdürlüğü, ÇOMÜ, Muhtarlıklar, Sivil Toplum Kuruluşları, ve diğer ilgili paydaşlar

Raporun 3. Bölümünde 26 Mart tarihinde Kent Konseyi tarafından düzenlenen geniş katılımlı toplantıda tartışılan ve dile getirilen konular verilmektedir. Bu tartışmaların Sarıçay'ın sorunlarına yönelik çözüm önerileri üretilirken önemli katkıları olacağı değerlendirilmektedir.

BÖLÜM 3: 26 Mart Tarihli Geniş Katılımlı Toplantı Notları

3.1. Giriş

Çanakkale Kent Konseyi başkanlığında Sarıçay Çalışma Grubunun organizasyonu ile 26 Mart 2025 Çarşamba günü saat:15.00 da (Çanakkale) Belediye Çalışanları Eğitim, Sosyal Tesis ve Rekreasyon Alanı Ercan Adsız Toplantı Salonunda Sarıçay Havzası'nın Sorunları ve Geleceğine Yönelik Çözüm Önerileri üzerine bir danışma toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya çeşitli kurum ve kuruluş temsilcileri ile birlikte sivil toplumdan katılımlar gerçekleşmiştir. Toplantıda konuşulan, tartışılan ve gündeme taşınan konuların kayıt altına alınması, bundan sonra yapılacak toplantılar için ışık tutacak bir belge oluşturulması ve Sarıçay'ın bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilerek çözüm önerileri hazırlanmasında katkı koyması amacı ile bu rapor içerisinde paylaşılmıştır.

26 Mart tarihinde düzenlenen toplantı ile ilgili bilgilere şu linkten ulaşılabilir:
<https://www.canakkalekentkonseyi.org/saricay-calisma-grubu-toplantisi/>

3.2. Toplantıda Tartışılan Konular

Sarıçay Çalışma Grubu adına Ali Kamalı Sarıçay'ın uzun yıllardır tartışılan, gündem oluşturan ancak bir türlü çözüme kavuşturulamayan sorunlarına kısaca değinmiştir. Sarıçay'ın kent içerisinde kalan kısmına ait arşivledikleri fotoğrafları paylaşan Kamalı, kentin önemli bir sorun alanı olan Sarıçay'ın temizlenmesi, rehabilitasyonu ve kullanımı konularında kurumlar arası işbirliğinin sağlanamadığını, problemlerin çözümünde sorumlulukların paylaşılmasına

yönelik yeterli çabanın gösterilemediğini, havza ve çayın denetim mekanizmasında önemli sorunlar olduğunu dile getirmiştir.

Çayın suyunun kirlenmesi, atık madde oranının yüksek olması ve balçık (çamur) oluşumu ile beraber su seviyesinde görülen düşüş sonucunda hem görüntü kirliliği oluşmakta, hem sağlıksız bir ortam ortaya çıkmakta, hem de bölgede bulunan sandallar ve balıkçılara ait tekneler çamura saplanmakta, kullanım dışı kalmaktadır. Ayrıca çayın içerisinde bulunan batmış, terkedilmiş tekneler de yine sorun alanlarına işaret etmektedir.

Sarıçay'ın kanal içinin temizlenmesi konusunda da zaman zaman çalışmalar yürütüldüğünü belirten Kamalı, ancak bu çalışmaların yeterli olmadığını, belirli bir sistematik içerisinde gerçekleşmediğini, sadece kanal içinin değil çevresinin de rehabilitasyonunun yapılması gerektiğini belirtmiştir. Çayın kirleticilerinin mutlaka tespit edilmesi gerektiğini ve bu yönde alınacak önlemlerin hızla hayata geçirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Kamalı ayrıca, çayın çevresinde arazi kullanımının da denetlenmesi gerektiğine, özellikle otopark alanları ve araç yıkama istasyonları gibi faaliyetlerin bu bölgede konumlanmasının uygun olmadığına, bu denetimlerin daha düzenli yapılması gerektiğine işaret etmiştir.

Çanakkale Kent Konseyi adına Kent Konseyi Başkanı Kubilay Fırat Sarıçay konusunun hem çok hassas bir konu olduğunu, hem de çözüm üretilmesi anlamında gecikmiş bir sorun alanına işaret ettiğini belirtmiştir. Kent Konseyi olarak bu konuda çalışmalara ivme vermesi ve kurumlar arası diyalogu arttırması için Sarıçay Çalışma Grubuna büyük önem ve destek verdiklerini belirten Fırat, şimdiye kadar yapılan çalışmaları değerlendirdiklerini ve eksikliklerin tespiti ile birlikte bundan sonra yapılacak çalışmalara da yön vermek için ellerinden gelen desteği vereceklerini belirtmiştir. Bu değerlendirme toplantısını da kurumlar arası diyalogu güçlendirmek için bir fırsat olarak gördüklerini belirten Fırat, bu yönde çalışmaların devam edeceğini ve bir sonraki toplantının daha geniş katılımlı, çözüm odaklı bir toplantı olacağını dile getirmiştir.

Kurum temsilcisi olarak toplantıya katılan Çanakkale DSİ Müdürü Serdar Kurt, Sarıçay ve çevresinin ıslahı konusuna büyük önem verdiklerini dile getirmiştir. Bu anlamda göreve başladıkları andan itibaren konuyu incelediklerini, böyle bir doğal kaynağın bu kadar zamandır nasıl değerlendirilemediğini görünce de oldukça büyük hayal kırıklığına uğradıklarını dile

getirmiştir. Kurt, Sarıçay'ın henüz rehabilite edilmemiş ve kent içinde kalan bölümleri için de bir proje hazırladıklarını belirtmiştir. Çay üzerinde rekreasyon çalışmalarını içerecek projenin tamamlanmasının hemen ardından kamuoyu ile paylaşılacağını ve kurumlar ile uzmanların görüş ve değerlendirmelerine sunulacağını açıklamıştır. Sarıçay ile ilgili sorumlulukları olan tüm kurum ve kuruluşların bu sorumluluklarını alması gerektiğinin altına çizen Kurt, DSİ'nin bu anlamda üzerine düşen sorumlulukları yapmaya çalıştığını ve bundan sonrada hassasiyetle çalışmaya devam edeceklerini belirtmiştir. Bu anlamda izleyicilerden gelen bir soru ise DSİ'nin bu sorumlulukları hatırlatması adına Çanakkale Belediyesi'ne herhangi bir uyarı veya bilgilendirme yazısı yazıp yazmadığı konusunda olmuştur. Serdar Kurt bu konuda da üzerlerine düşeni yaptıklarını ve bir çok resmi yazışmanın yapıldığını bildirmiştir.

Atikhisar Barajının ne kadarlık büyüklükte bir alanı suladığı sorusu üzerine, Serdar Kurt 3600 hektarlık bir alanın sulandığını dile getirmiştir. Ayrıca bu konuda Kurt, tarımsal arazilerin geleceğinin şimdiden belirlenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. DSİ'nin sulama anlamında önemli yatırımlar yaptığını ancak kentin büyümesi karşısında bu yatırımların bir kısmının boşa gidebildiğini belirtmiştir. DSİ'nin 50 yıllık tarımsal faaliyet yatırımları yaptığını ancak kentsel büyüme süreçlerinin de buna paralel olarak belirlenmesi ve DSİ'nin buna göre çalışmalarını revize edebilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Böylelikle ilgili kurum ve kuruluşlar ile karşılıklı istişareler yapılarak tarımsal alanların ne kadarının sulanabileceğinin kararının bu planlamalar çerçevesinde önceden belirlenebilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Atikhisar Barajının içme suyu kapasitesinin arttırılmasına yönelik çalışmaların da devam ettiğini belirten Kurt, DSİ tarafından Çileder'in suyunun Atikhisar'a akıtılması çalışmalarının sürdüğünü belirtmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Deniz Bilimleri öğretim üyesi Erdem Kan, özellikle son 10 yılda Sarıçay'da suyun hızla kirlendiği, zararlı atıkların (amonyak, fosfat vb.) miktarının hızla arttığının tespit edildiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Sarıçay'ın su kalitesinin çok düştüğünü, çaya karışan atıkların nereden ve nasıl döküldüğünün mutlaka araştırılması gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcılardan Mehmet Öngen, Sarıçay için yapılacak projelerde mutlaka yerel dinamiklerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu katılımcı bir yaklaşımı gerektirir ve

mutlaka bir lokomotif gerekir diyerek bu lokomotif kurumun da ancak yerel yönetim yani Çanakkale Belediyesi olabileceğini belirtmiştir. Bu anlamda belediyenin kesinlikle inisiyatif alması gerektiğinin altını çizmiştir.

Çanakkale Belediyesi Su ve Kanalizasyon İşleri müdürü Doruk Özdemir, öncesinde köylerin atıksularının da Sarıçay'a deşarj edildiğini belirtmiş; Işıklar, Dört Yol, Saraycık köylerinin atıksularının toplanması konusunda ilgili yazışmaların yapıldığını belirtmiştir. Bu anlamda İl Özel İdaresi'ne proje yapıldığını, İl Özel İdaresi'nin de bu çerçevede 1100 m³'e ulaşan atıksuyu kanalizasyona bağlandığını belirtmiştir. Belediyenin kesinlikle kentin kanalizasyonunu Sarıçay'a deşarj etmediğinin altını çizmiştir. Ayrıca müsilajla mücadele konusunda da belediye olarak yoğun çalışmalar yürüttüklerini belirtmiştir. Kümeevleri bölgesi ile ilgili toplantı katılımcıları ve mahalle muhtarının sorunlara dikkat çekmesi üzerine, Özdemir, bu alanın gecekondü önleme bölgesi olduğunu ve burada da ıslah çalışmalarının sürdüğünü belirtmiştir. Çayın temizliği konusunda da DSİ ile koordineli çalışıldığını, çay yatağının ve kanal içinin temizlenmesi konusunda DSİ'ye gerekli resmi yazıların yazıldığı belirtilmiştir. Özdemir, çay yatağının sorumluluğunun DSİ'de olduğunu belirtmiştir. Özdemir, orman yangınlarının çevresel etkilerinin çok büyük olduğunu, bölgede yağış rejimlerini etkilediğini, ekosistemi olumsuz etkilediğini, yanan orman alanlarında bulunan tepelerdeki rüsubatın hızlı bir biçimde yağmurla birlikte çaya aktığını belirtmiştir. Çay üzerinde bulunan rüsubat tutucuların da ya dolu olduğu ya da işlevini tam olarak yerine getiremediğini belirten Özdemir bunun sonucunda da çay yatağının çamurlaşması durumunun ortaya çıktığına dikkat çekmiştir.

Özdemir, çay yatağında rekreasyon çalışmalarının DSİ protokollerine aykırı bir durum oluşturduğunu, bu çalışmalara mutlaka DSİ'nin onay vermesi gerektiğini belirtmiştir. Bu anlamda otopark, peyzaj düzenlemeleri konularında da yine DSİ onayına ihtiyaç duyulduğunun altını çizmiştir. Belediyenin sürekli olarak Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü tarafından denetlendiğini, özellikle atıksu tesislerinde numune ölçümlerinin yapıldığını belirtmiştir. Öte yandan belediyenin ve ilgili birimlerinin Sarıçay konusunda her tür çalışmaya katkı koymak ve destek olmak için her zaman hazır olduğu belirtilmiştir.

Sarıçay Çalışma Grubu adına bir sunum gerçekleştiren Prof. Dr. Ali Tolga Özden, Sarıçay'ı Atıkhisar Barajından başlayan, Sarıçay Deltasını oluşturan ve Boğazda nihayetlenen bir aks (doğrultu) olarak tanımlamak gerektiğini belirtmiştir. Bu sebeple Sarıçay ile ilgili problemler ve gelecek öngörüler tartışılırken Atıkhisar Barajı ve Sarıçay Havzasının bu tartışmanın ana ekseninde yer alması gerektiğinin de altını çizmiştir. Özden, alüvyonel alanlardan ve tarım arazilerinden oluşan Sarıçay Deltası kentin büyümesi ve konut ihtiyacını bu tarım alanlarının bir kısmında imarlaşarak çözmesi sebebiyle alan kaybetmekte ve küçülmektedir demiştir. Çanakkale kentinin devamlı genişlemesi sonucu konutların tarım arazileri üzerinde inşa edilmesi ve ayrıca fabrika, işyeri, havaalanı gibi yerlerle, Bursa-İzmir çevre karayolunun genişlemesi ve bu yol kenarındaki tarlaların iskan sahasına dönüştürülmesi havza üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bir taraftan kentleşmenin baskısı, diğer taraftan iklimsel sistem ve yağış rejimlerinde görülen anomaliler, yetersiz yağış miktarlarının etkileri ve diğer kirleticilerin Atıkhisar Barajını besleyen akarsuları kirletmesi gibi etkenler sonucunda Sarıçay Havzası ve çayın kendisi önemli bir çevresel tehdit altındadır. Özden, Sarıçay ve çevresi sadece doğal tehditlerin değil aynı zamanda beşeri (insan kaynaklı) tehditlerin de baskısı altındadır diyerek bölgede KORUMA-KULLANMA dengesine işaret etmiştir. Aynı zamanda kent için son derece önemli bir su kaynağı olan Sarıçay'ın rekreatif anlamda ve kentlilerin yaşam kalitesini arttırmaya yönelik potansiyelleri de görmezden gelinmekte veya gerektiğince üzerinde durulmamaktadır. Bir anlamda kaderine terk edilmiş bir durumda olduğu değerlendirilebilecek bu önemli su ögesinin kaderini de yine kentliler ve karar verici merciler belirleyecektir diyerek işbirliği ve ortak çalışmaların önemine dikkat çekmiştir.

Özden, bundan sonra eyleme geçme zamanıdır diyerek, Kurumlar – Sivil Toplum – Yerel Halk hep birlikte çözüm üretmek zorundadır demiştir. Fikir ayrılıklarının bir tarafa bırakılması, birlikte hareket edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bundan sonrası için çözüm odaklı hareket edilmesi gerektiğine dikkat çeken Özden, planlama - zamanlama - uygulama süreçlerinin de buna göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Gerek Sarıçay havzasının gerekse çayın kendisinin kaynağından itibaren arıtma sistemlerine verilmeyen veya arıtma önlemleri alınmamış kirleticiler tarafından tehdit edildiği bir gerçektir. Bu sebeple çayın kirleticilerinin tespit edilmesi, bunlara karşı ne tür önlemler alınabileceği ve kirlenmeyi önleyici tedbirlerin ne kadar bir sürede ve ne kadarlık bir finans ile gerçekleştirilebileceği konusunda çalışmalar yürütülmesi gerektiğinin altını

izmiştir. Özden sunumunda, Havza Ekosisteminin yaşayan bir sistem olduğunu ve farklı canlı türlerine ev sahipliği yapmakta olduğunu belirtmiştir. Bu canlı türlerinin korunması, gelecek kuşaklara aktarılması önemli bir evre sorunu olarak karşımızda durmaktadır diyerek konunun çok boyutlu düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir. Sarıçay'ın kirleticilerini de çeşitli başlıklar altında toplayan zden, kentin büyümesi ve özellikle Sarıçay havzası üzerinde kentleşme uygulamalarının yürütülmesi neticesinde inşaat uygulamaları ile ilgili ortaya çıkan atık malzeme ve hafriyatın çay deltasına ve çay suyuna doğru bırakılması önemli bir sorun teşkil etmektedir demiştir. Bu durum bir taraftan çay suyunun kirletilmesine neden olurken diğer taraftan çayın doğal havzası içerisinde yer alan akış genişliğini de daraltma ve dolayısıyla çayın akış merasını olumsuz etkileme durumu da tehdit olarak görülebilir. Bu sebeple çayın akış güzergahında sürekliliğinin sağlanması ve doğal yapısının korunarak geliştirilmesi önem arz etmektedir. Kentin içinden geçen Sarıçay'ın Atikhisar'dan başlayan yolculuğunun nihayetlendiği noktanın Çanakale Boğazı olması son derece önemli bir özellik olarak belirtilmelidir. ay ile denizin birleştiği bu doğal güzelliğin korunması, çevresinin ve çayın iinin temizlenmesi, peyzaj alanlarının kalitesinin arttırılması ve kent yaşamına katkı koyacak, sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Kentlinin suya ulaşması ve su kenarını kullanabilmesi son derece kritik bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sarıçay'ın kent yaşamında ve kentin tarihinde çok önemli bir yeri olduğunu yadsınamaz bir gerçek olarak ifade eden zden, kentin kuruluşuna tanıklık eden en eski doğal oluşumların başında gelen çayın çevresinde korunması ve geliştirilmesi gerekli sivil mimari örnekler (konutlar), ticari yapılar (palamut depoları), imenlik Kalesi gibi kent kimliğini oluşturan ve gelecek kuşaklara aktarılması gereken kültür değerleri bulunduğunu belirtmiştir. Bu değerlerin korunması ve geliştirilmesi süreçlerinin Sarıçay'ın kendisinden ayrı tutulamayacağının bir gerçek olduğunu belirtmiştir. Sarıçay'ın Boğaz ile buluştuğu noktada yer alan balıkçı barınakları için de kent kültüründe, yaşanmışlıklarda ve yerel halkın hafızasında önemli yeri olması sebebiyle sosyal bir değer de bulunmaktadır. Bu sebeple hem yerel ekonominin desteklenmesini sağlayacak hem de balıkçıların yıllardır çözüme kavuşturulamayan sorunlarına somut öneriler getirecek yine bütüncül çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır. Özden sunumunda, kentin merkezini adeta ikiye bölen doğal bir eşik olarak da tabir edilebilecek Sarıçay'ın üzerinde hem araç hem de bisikletli ve yaya trafiğinin yoğun olarak bulunduğu da aşıkar bir durum olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple

Sarıçay üzerinde ulaşım köprülerle sağlanmaktadır. Bu köprülerin niteliği, kente kattığı estetik görünüş, trafik sorununa orta ve uzun vadelerde sunabileceği katkı ve sahip olduğu kapasitenin değerlendirilmesi gerekmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi Sarıçay'ın ele alınmasında hem altyapı hem de üstyapının birlikte değerlendirilmesi, bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerekmektedir.

Hiç şüphe yok ki Sarıçay'ın en önemli kullanıcılarının yayalar olduğunu belirten Özden, yaşanabilir bir kent oluşturmak için yayaların kesintiye uğramadan, bariyerlerle karşılaşmadan kent içerisinde bir noktadan istedikleri diğer bir noktaya ulaşabilmeleri gerektiğinin altını çizmiştir. Bu sebeple kentin erişebilir ve her yaş grubundan insan için güvenli yaya yolları ile kurgulanması muhakkaktır. Bu anlamda Sarıçay'ın yaya kullanımı potansiyellerinin ortaya çıkartılması gerekmektedir. Aynı şekilde Sarıçay'ın güzergahı bütününde peyzaj kullanımının da düzenlenmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Sarıçay için taşkın tehlikesine de dikkat çeken Özden, kentin önemli bir su yolu olan Sarıçay aynı zamanda taşkın tehlikesi de taşıdığını belirtmiştir. Özellikle çayın çevresinde hızla artan ve yoğunlaşan yapılaşma ile birlikte taşkın etkisi edebileceği kentsel alanların da büyüdüğü değerlendirilebilir. Atikhisar Barajı taşkın tehlikesinin önlenmesi ve risklerin azaltılması için önemli bir vazife görmektedir. Ancak kent içinde ve tarım alanlarında olası bir taşkın tehlikesinin var olduğu da değerlendirilmelidir. Bir başka tehlike olarak depremi de gündeme taşıyan Özden, 1. Derece deprem bölgesinde olan ilimiz için Sarıçay ve çevresinde yer alan açık alanlar (parklar, araç park yerleri, pazar alanı vb.) önemli birer acil toplanma ve barınma işlevi görebilecek büyüklükte mekansal potansiyeller taşımaktadır demiştir. Ancak yumuşak zemin - akarsu yatağı üzerinde bulunan Sarıçay çevresindeki yapılaşma da bir o kadar tehlike ve riskler barındırmaktadır. Bu sebeple bölgenin acil toplanma, tahliye ve yardım dağıtımı için lojistik kullanım potansiyellerinin ayrıntılı incelenmesine ve değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Sarıçay konusunda sağlıklı kararlar almak için bir çok güçlü yanımız olduğunu belirten Özden, bu güçlü yanlarımızı şu şekilde açıklamıştır;

- ☐ Basılı onlarca tez, makale, bildiri, araştırma, rapor vb. (Akademik yayınlar, kurumsal yayınlar, Sivil Toplum Kuruluşlarının çalışmaları)...
- ☐ Alanda çalışan araştırmacılar, çevre örgütleri, kurumlar, uzmanlar...

- ☐ Toplumsal farkındalığı arttıracak bilgi ve iletişim teknolojisi...
- ☐ Bilinçlendirilebilecek bir toplum yapısı...
- ☐ Üniversitenin sunduğu dinamik bir genç nüfus...
- ☐ Kentin vazgeçilemeyecek DOĞAL, TARİHİ ve KÜLTÜREL DEĞERLERİ...

Çalışmalarda ilerlemenin güçlükleri ile ilgili olarak da karşımıza çıkabilecek zayıf yanlar ve engelleri ise Özden şu şekilde belirtmiştir;

- ☐ Kurumlar arası işbirliği ve Birlikte Çalışma Motivasyonunun düşük olması...
- ☐ Eyleme geçilecek adımların atılamaması...
- ☐ Sorumlulukların tartışmalı olması, sorumluluk alınmasında karşılaşılan direnç...
- ☐ Finansal kaynakların yetersizliği veya bu alana yönlendirecek mekanizmaların çalıştırılamaması...
- ☐ Üniversite ile Kent Aktörleri arasında güçlü ilişkiler kurulamaması...
- ☐ Gönüllü çalışma ve Gönüllülük kültürünün yerleşmemiş olması...

Özden, sorun alanlarının hızla tespiti, çözüm önerileri geliştirilmesi ve bu yönde ilerleme sağlanabilmesi için de yapılacakları genel olarak şu şekilde sıralamanın mümkün olduğunu belirtmiştir;

- ☐ İlgili kurum ve Kuruluşlarla Protokoller yapılması
- ☐ Çalışma Planı Hazırlanması
- ☐ “Son Tarih” Zaman – Çizelgesi Hazırlanması
- ☐ Belirtilen “Son Tarihler” göre Raporların Hazırlanması ve Paylaşılması
- ☐ Uygulama Projelerinin Hazırlanması
- ☐ Uygulamaların Gerçekleştirilmesi

Turizm Tanıtma Derneği Başkanı ve Sarıçay Çalışma Grubu üyesi İsmet Balkan'da özellikle Sarıçay kenarındaki oto yıkamaların hem çevre kirliliği, hem ekolojik sorunlar hem de estetik ve rekreasyonel anlamda önemli sorunlar içerdiğini, bu sebeple buradan kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Deniz Bilimleri öğretim üyesi

Erdem Kan, Sarıçay'ın su kalitesinin bozulmasına sebep olan kaçak veya kaçakların neler olduğunu sormuş, fabrikaların bu konuda bir rolleri olup olmadığını sormuş ve bu konuda herhangi bir ceza uygulaması olup olmadığını sormuştur. RES (Rüzgar Enerji Santralleri) kurulan yerlerde tepelerin ağaçsız kaldığı, ağır metaller taşıyan suların (yağış ile beraber) hızla baraja indiği belirtilmiştir. Bu durumda ileride Atikhisar Barajının suyunun içilemeyeceği belirtilmiştir.

Çevre Dernekleri Başkanı Bünyamin Tonka, Sarıçay'ın taşkın potansiyeline dikkat çekmiş (1962-1964 taşkınlarını hatırlatmış), buna yönelik hazırlıklı olunması gerektiğini belirtmiştir. Deprem tehlikesi konusunda da çayın kenti ikiye böldüğünü, hastanelere ulaşımın eğer çay üzerindeki köprüler hasar görürse çok zor olacağını, bu sebeple alternatif bir güzergah ve köprü daha oluşturulması gerektiğinin altını çizmiştir. Sarıçay'ın denize döküldüğü yerde mutlaka mendirek ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Dışsal kirliliklere, insan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan kirliliklere de dikkat çeken Tonka, Sarıçay güzergahında bir noktada 100 tır dolusu kabuklu canlı bekliyor, bunlar ciddi çevre kirliliği potansiyeli taşıyor, buraların denetlenmesi sağlanamıyor demiştir. Çay üzerindeki tekneler için mutlaka çözüm bulunması gerektiğini yineleyen Tonka, pazar yerinin de uygun olmadığını, daha ilerilere taşınması gerektiğini, sürekli açık olan bir pazar alanına ihtiyaç olduğunu, Sarıçay üzerinde kurulacak bir su taşımacılığı (tekne vb ile) insanların kent merkezinden pazar yerine gidiş gelişleri için hem keyifli hem de pratik bir ulaşım alternatifi oluşturulabileceğine dikkat çekmiştir. DSİ'nin de bu alandan taşınması gerektiğine, bu alanın halka açılması gerektiğine ve çayın iki yakasının bir köprü ile bu alanda da birbirine bağlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Tonka, Sarıçay aksının kentsel kullanımı için zengileştirilmesi gerektiğine yönelik bir takım önerilerde de bulunmuştur. Bunlar, Küçük Sanayinin kaldırılarak bu alanın sosyal-kültürel merkezler haline dönüştürülmesi, Arslanca mahallesinde bir vakıf üniversitesinin kurulabileceği, Fevzi Paşa Mahallesinin turizme kazandırılabilmesi gibi önerilerdir. Ayrıca Tonka, Atikhisar Kalesi restorasyonu ve çevredeki antik kalıntılar için bir çalışma grubunun kurulabileceğini, bu alanların turizm potansiyelinin güçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ünlü Osmanlı denizcisi Çakabey'in de Çanakkale'de gömülü olduğunu belirten Tonka, mezar yerinin belli olmadığını ancak bir anıt-mezar yapılabileceğini belirtmiştir.

Tonka, Sarıçay içerisindeki otopark kullanımlarına dikkat çekmiş, bu alanların kimlere hangi protokol veya yönetmelikler ile kiralandığının belli olmadığını dile getirmiştir. Bu konuda Encümen kararı olduğunun iddia edildiğini belirtmiştir. İngiliz Mezarlığı'nın bulunduğu bölgedeki imar izinlerinde çelişkiler olduğunu, yolun bir tarafında 3 kata izin verilmişken neden diğer tarafında 8 kata izin verildiğinin anlaşılamadığını belirtmiştir. Tonka, Çanakkale Belediyesinin toprak dökme yerinin, moloz döküm sahasının neresi olduğunu sormuştur. Son olarak da Atikhisar Barajının üstünde yer alan köylerin kanalizasyon sorunlarının çözülmesi gerektiğine, bu alanların atıksuyunun toplanması ve rehabilite edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu konuda da içerisinde mutlaka üniversitenin de olduğu bir çalışma grubuna ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Bu bölgedeki madencilik faaliyetlerini de hatırlatan Tonka, orta ve uzun vadede tüm bu çalışmaların çevresel etkilerinin baraj suyu üzerinde büyük olumsuzluklar yaratabileceğine dikkat çekmiştir.

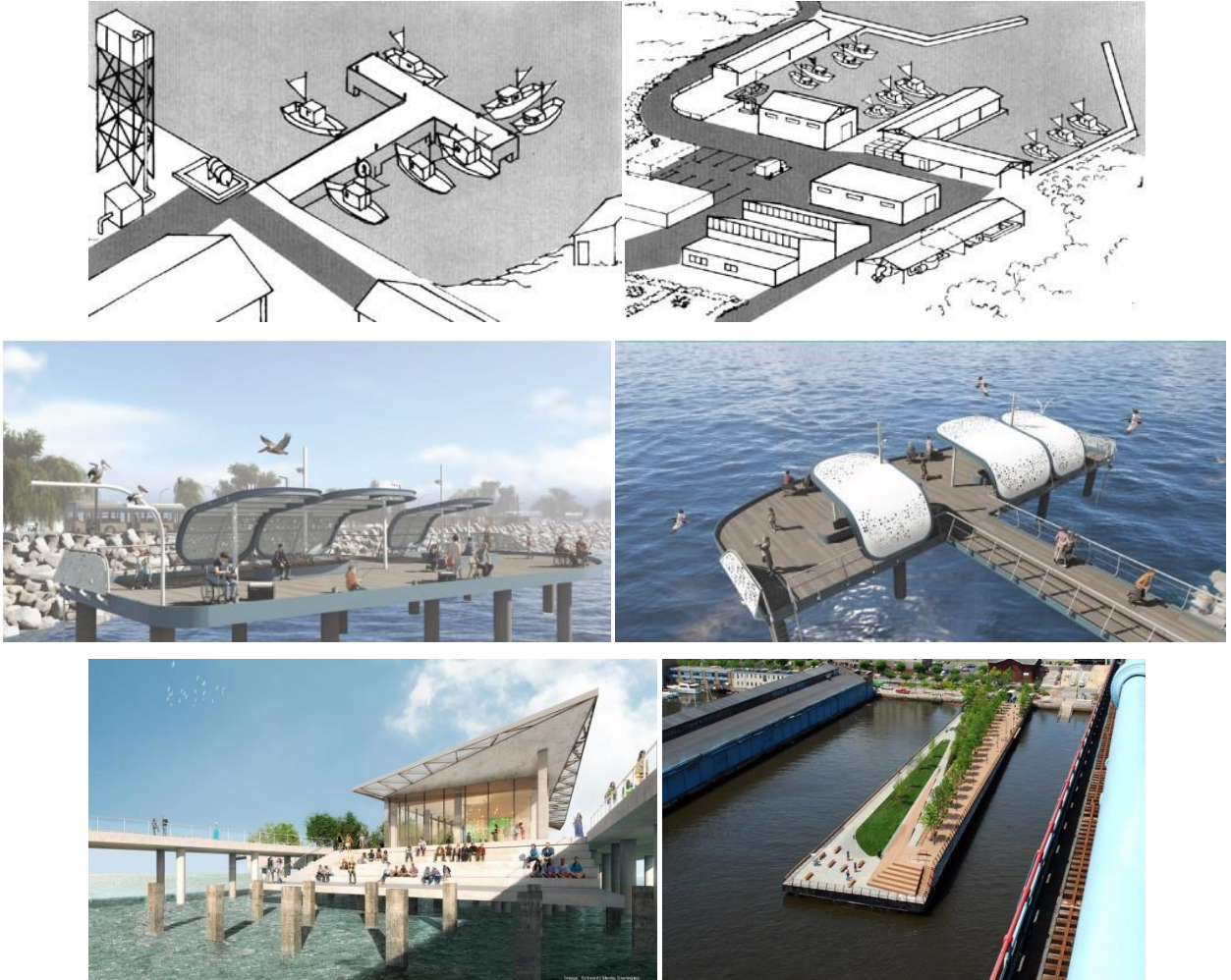
3.3. Toplantının Değerlendirilmesi ve Sonuç

Toplantı sonunda Kent Konseyi Başkanı Kubilay Fırat söz alarak toplantıya katılanlara teşekkür etmiş, verimli bir toplantı olduğunu, yapılacak çalışmalar için önemli bir adım atıldığını belirtmiştir. Bundan sonraki toplantının daha geniş katılımı olması ve çözüme yönelik çalışma ve fikirlerin tartışıldığı bir toplantı olması için büyük gayret göstereceklerini belirtmiştir. 10-11 Nisan 2025 tarihlerinde Çanakkale'de gerçekleştirilecek ve bir çok kurum ve kuruluş ile sivil toplumun katılımının beklendiği ZİRVE'17: ÇANAKKALE SU ZİRVESİ öncesinde gerçekleşen bu toplantının ayrıca önemli bir konuyu da gündeme getirmesinden büyük mutluluk duyduklarını belirtmiştir. Su Zirvesi'nin de sloganı olan "Suyumuza Sahip çıkıyoruz" yaklaşımına Kent Konseyi olarak da sonuna kadar sahip çıkacaklarını belirtmiştir.

Raporun 4. Bölümünde, tüm bu tartışma ve çalışmalar neticesinde Sarıçay için somut ve sürdürülebilir öneriler getirilmesine yardımcı olacak, çalışmaları teşvik edecek ve yapılacak uygulamalar için yeni yaklaşımlar üretilmesini de destekleyecek öneri ve fikirler tartışılmaktadır.

BÖLÜM 4: Öneri ve Tartışmalar

Sarıçay üzerinde bir taraftan bütüncül fikirler geliştirilmesine ihtiyaç duyulurken öte yandan noktasal bazı öneriler de gerek kent kimliği açısından gerekse kentlilerin kullanımı anlamında önemli katkılar sunabilecektir. Örneğin Balıkçıların karşı karşıya oldukları sorunlar için çay içerisinde bir çözüm üretilemiyor ise mutlaka çayın dışında, ağzında, çayın doğal yapısını etkilemeyecek şekilde mendirek oluşturularak balıkçıları için bir liman ve barınak oluşturulması düşüncesi mutlaka değerlendirilmelidir. Bu alan aynı zamanda amatör balıkçıların ve kentlilerin denizle buluşması, balık tutma deneyimi yaşaması, sosyalleşmesi için de kullanılabilen rekreasyonel bir alan olarak düşünülebilir.

Sarıçay'ın denizle buluştuğu alan ile de bağlantı kuracak ve hem balıkçıların daha modern, güvenli, kullanılabilir bir barınak ve ürünlerini kentlilere ulaştırabilecekleri bir alana sahip olmalarına imkan verecek hem de kentlilerin deniz ile temas kurabilecekleri önemli bir rekreatif alan haline gelebilecektir². Bu oluşturulacak mendirek ve balık tutma platformlarında aynı zamanda oturma alanları ve yeşil alanlar da düzenlenmesi ile birlikte bölgenin peyzaj ve kentsel tasarım kalitesi de arttırılacaktır.

Bu bağlamda, Sarıçay çıkışında bulunana DSİ'ye ait tesisin de daha uygun bir alana taşınması, bu alanın da yukarıda bahsedilen peyzaj düzenlemelerine katılarak kentlilerin kullanımına açılması elzem görünmektedir. Çanakkale'nin kordonunu kesintisiz yaya ulaşımı ve kullanımı için düzenlemek kent kullanıcıları için oldukça önemli bir iyileştirme olacaktır.

Sarıçay'ın ikiye böldüğü yerleşim dokusunun en önemli noktası olan Çimenlik Kalesi ve DSİ'ye ait tesislerin karşılıklı yerleştiği alanda yaya ulaşımını sağlayacak bir düzenleme olmaması, kordonun kesintisiz sürdürülebilmesi önünde önemli bir engeldir. Ayrıca balıkçı barınakları için bir mendirek inşa edilerek çayın içinden bu kullanımın taşınması gerekliliği belirtilmektedir.

² Kullanılan Görsellerin kaynakları:

<https://www.bizjournals.com/tampabay/news/2020/03/27/st-pete-pier-architect-talks-on-evolution-of-piers.html>

<https://swdc.wa.gov.au/fishing-platform-design-unveiled-for-new-bunbury-breakwater/>

<https://landezine.com/race-street-pier-by-james-corner-field-operations/>

<https://www.fao.org/4/v5270e/v5270e03.htm>

Çimenlik Kalesi ile DSI'nin bulunduğu karşılıklı iki alanı birbirine bağlamak ve yaya ulaşım sürekliliğini de sağlayacak bir yaya köprüsünün oluşturulması gerekmektedir. Bu köprü'nün kullanımı amacı (fonksiyonu) ve estetik karakteri için farklı projeler üretilebilir. Yukarıdaki görsellerde yer alan örneklerde olduğu gibi estetik ve sadece geçiş fonksiyonu taşıyan yaya köprüleri olabileceği gibi aşağıdaki görsellerde örnekleri verilen ve üzerinde platformların olduğu, daha geniş, seyir teraslarının yer aldığı, yeşil doku ve peyzajın devamlılığını da sağlayabilecek kullanımları da olan köprüler düşünülebilir³.

³ Kullanılan görsellerin kaynakları:

- <https://www.cityoftulsa.org/press-room/world-class-design-unveiled-for-tulsa-s-new-pedestrian-bridge/>
- <https://worldlandscapearchitect.com/inform-studio-buro-happold-win-providence-river-pedestrian-bridge-design-competition/?v=e7d707a26e7f>
- <https://parametric-architecture.com/10-iconic-pedestrian-bridges/>
- <https://www.archdaily.com/1025638/chengdu-jiaozi-pedestrian-bridge-china-southwest-architectural-design-and-research-institute-corp-ltd/6784c3c57ace9501886f5f6a-chengdu-jiaozi-pedestrian-bridge-china-southwest-architectural-design-and-research-institute-corp-ltd-photo>
- <https://www.ybc.com/timber-bridges/timber-bridge-project-gallery/pedestrian-bridge-gallery/>

Sarıçay'ın Boğaz ile birleştiği bu denli önemli bir doğal güzelliği kentlilerin daha yakından kullanması ve hissedebilmesi için bu çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sarıçay'ın aktif olarak ticaret amaçlı kullanımı ve buna bağlı olarak Sarıçay çevresinin yapısal gelişimi de kentin kimliği açısından önemli bir belgedir. 19. yüzyıla dayanan Sarıçay'ın aktif kullanımı 1950'lerden sonra ise ortadan kalkmaya başlamış ve hem Sarıçay hem de çevresi için kaderine terk edilme süreci de bu zamanla birlikte başlamıştır. Örneğin bu yönde bölgenin tarihsel hikayesine ait bir çalışmada Kübra Yılmaz (2011) bölgedeki durumu şu şekilde aktarmaktadır;

"Assos limanından Geyikli Odunluk İskelesine, oradan Çanakkale Sarıçay kenarına uzanan bir coğrafyada, 19. yüzyılın ikinci yarısında meşe palamudunu depolamak için Musevi tüccarlar tarafından özel taş depolar yaptırılır. Çanakkale'nin doğu bölümlerine mahallelerini kuran Museviler, palamut depolarını da mahallenin altındaki Sarıçay kenarına inşa eder. Bu depolar ahşap makaslı beşik çatısı, üçgen alınlıklı, ortası dairesel pencereli kalın taş duvarları ile özgün bir mimariye sahiptir. 1800'lü yıllar Çanakkale'sinde gemilerin yanaşabileceği büyüklükte liman ve iskele yoktur fakat çay kenarı, yük kayıklarının (mavnalarının) girip çıkabileceği seviyededir. Depolardaki mallar açıkta bekleyen büyük gemilere çay üzerinden mavnalar ile taşınır. 1960'lara kadar ticaret içerisindeki işlevini yerine getiren palamut depoları, bölgedeki hammaddelere dayalı ticari hareketliliğin son bulması ve Musevilerin kenti terk etmeleri sonucu işlevsiz kalır. Bir çoğu el değiştirir, zamanın ve çevre koşullarının

etkisiyle kısmen ya da tamamen yıkılır, çay kenarı çöküntü bölgesi görünümü kazanır."⁴

Sarıçay kenarında günümüze bir kısmı ulaşmış palamut depoları kentin tarihine ışık tutan canlı belgeler olarak yer almaktadır.⁵

Sarıçay'ın potansiyellerini ön plana çıkartacak ve çayı temizleyerek, kentlilerin de kullanımına açabilecek turistik amaçlı ve ulaşımı da hedefleyen çay kullanımı aslında Sarıçay'ın aktif kullanım amaçlı rehabilitasyonu için önemli bir kazanıma işaret etmektedir. Üzerinde palamut depoları, Çimenlik Kalesi, İngiliz Mezarlığı gibi tarihi ve kültür varlıkları bulunan Sarıçay'ın rekreatif amaçlı kullanımını iyileştirecek parklar, spor alanları vb. yeni projelerin de eklenmesi ile daha zengin bir çevresel düzenlemeye ulaşacağı aşîkardır. Bu kullanımların halkın erişilebilirliğine açılması ve turizmi destek amaçlı kullanımlar için de Sarıçay üzerinde tekneler ile taşımacılık yapılabilir.

Bu tip benzer uygulamaların hem yurt için de hem de yurt dışında başarılı örneklerini bulmak pekala mümkündür. Eskişehir'de yer alan Porsuk Çayı buna örnek olarak verilebilir. Hem çayın rehabilitasyonu hem de aktif kullanımı için turistik amaçlı insan taşıma fonksiyonu konulması başarılı bir şehircilik anlayışı olarak kabul edilebilir.

⁴ Kübra Yılmaz ve İsmail Erten. 2011. Depo - İşyeri Restorasyonu Proje Raporu, Çanakkale.

⁵ Kullanılan Görsellerin Kaynağı: <https://www.canakkalebienali.com/mekanlar/>

Eskişehir Porsuk Çayı aktif kullanım amaçlı olarak rehabilite edilmiş önemli bir su ögesi olarak kentin sembolü olmuş bir durumdadır.⁶

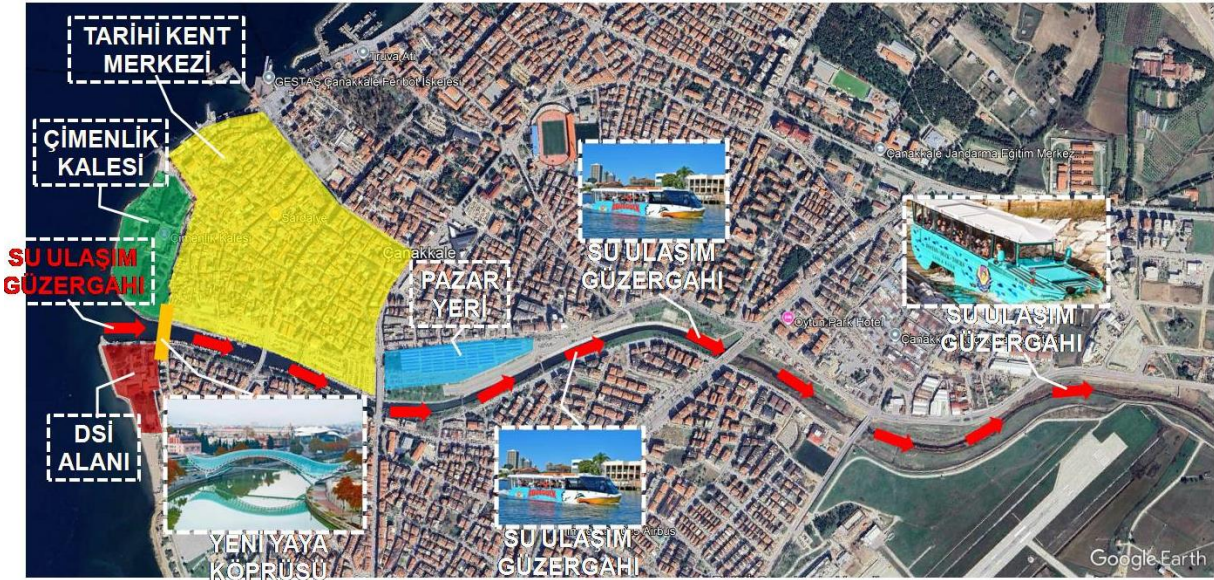
Amerika Birleşik Devletleri'nin Boston kentinde kullanılan "Aquaduck" ismi verilen turistik ulaşım araçları da oldukça ilginç bir örnek olarak verilebilir. Bu basit araçlar hem karada gitmekte hem de kanalda ve denizde yol almaktadır. Amfibi bir araç gibi olan bu taşıtlar insanları kentin su aksı üzerinde önemli tarihi ve kültürel noktalarına götürmekte ve su üzerinde seyahat etme keyfi ile şehir içinde turistik amaçlı tur aracıyla gezme keyfini birleştirmektedir. Sarıçay için buna benzer bir örnek kullanmak ve bu renkli araçların bulunduğu bir düzenleme kentin kimliğine de önemli bir katkı koyacak, aynı zamanda turizm potansiyelini de geliştirecektir. Kentlileri ve turistleri belirli güzergahlardan bu araçlarla alarak kent içinde ve Sarıçay üzerinde tur düzenlemek, aynı zamanda taşımacılık yapmak kent için güçlü bir imaj oluşturma potansiyeline sahiptir.

⁶ Kullanılan Görsellerin kaynakları:

- <https://www.anadolugazetesi.com/eskisehir-porsuk-cayi-nerede--adalar-a-nasil-gidilir--104281.html>
- <https://www.villacim.com.tr/porsuk-cayi-gezilecek-yerler>
- <https://www.bellimatur.com/eskisehir-gezilecek-yerler>

Boston kentinde bulunana ve hem karada hem de suda yolcu taşıyan turistik amaçlı araba-tekneler, "Aquaduck"lar.⁷

Sarıçay'ın aktif kullanım amaçlı rehabilitasyonunda çevredeki peyzaj düzenlemelerini destekleyecek köprü, deniz-çay ulaşımını sağlayacak su taşımacılığı ve turizmi destekleyecek, kent imajına önemli kazanımlar katacak çalışmaları bir bütün bakış açısı içinde değerlendirmek gerekmektedir.

⁷ Kullanılan Görsellerin Kaynakları:

- <https://www.waug.com/en/activities/103172>
- https://www.viator.com/tours/Gold-Coast/Aquaduck-Safari-Gold-Coast-1-hour-City-and-River-tour/d367-89107P1?dd_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
- <https://www.meetboston.com/listing/boston-duck-tours/11584/>
- getyourguide.com/tr-tr/boston-l260/the-original-world-famous-boston-duck-tour-t48797/?visitor-id=35J4ZKW6X7EG6QSNJGHOUWR3MOC7Q2JY&locale_autoredirect_optout=true

Sarıçay üzerinde kirliliği engelleyecek ve taşkın riskini azaltacak tersip bendi vb. önlemlerin alınması da gerekmektedir. Bu amaçla özellikle DSI'nin konu ile ilgili çalışmalar yapması diğer ilgili kurum ve kuruluşların da (üniversite, belediye gibi) konuyla ilgili bilimsel ve teknik desteğini sunması beklenebilir.

BÖLÜM 5: SONUÇ

Sarıçay Havzası ve su kaynakları Çanakkale'nin bugünü ve geleceği için belki de en kritik konuların başında gelmektedir. Özellikle günümüzde hızla artan iklim değişimi etkileri ile birlikte doğal kaynakların, tarım alanlarının ve çevrenin en fazla tahrip olduğu bir dönemde olduğumuz aşikardır. Bu dönemin etkilerini hem günümüzde bizler yaşıyorken hem de yakın gelecekte bizlerden sonraki kuşakların çok daha ağır sonuçlar ile karşılaşma ihtimalleri artmaktadır. Havzayı besleyen kaynakların korunması öncelikli çalışmalardan birisi olmalıdır. Bu anlamda Atikhisar Barajı ve bu barajı besleyen su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi, bu kaynakların kirleticilerinin tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin ivedilikle alınması en öncelik bekleyen konuların başında gelmektedir. Aynı şekilde, Atikhisar Barajından gelen ve kentin merkezini ikiye bölerek Çanakkale Boğazı ile birleşen Sarıçay'ın da korunması, temizlenmesi ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması elzem görünmektedir. Kentin en önemli temiz su kaynağının kaybedilmesinin ağır sonuçları olacağı açıktır. Dolayısıyla bir taraftan su kaynaklarını korumak, diğer taraftan tarım alanlarının uzun vadeli korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, aynı zamanda Sarıçay'ın kentlilerin kullanımında daha aktif, sürdürülebilir bir yer edinmesi için teknik, bilimsel, ekonomik, sosyokültürel ve çevresel bir çok konuyu bir arada değerlendiren bütüncül projelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu projelerin ortaya konması ve sürekliliğinin sağlanarak uygulamaya geçilmesinde başat rol oynayacak lokomotif kurumun yerel yönetimler olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebeple Çanakkale Belediyesi'nin bu konuda çok daha aktif, yürütücü ve bütünleştirici bir rol oynaması gerekir. Aynı şekilde ilgili diğer kurum ve kuruluşların da bu süreçte birlikte hareket etmesi, kurumların daha organize olması ve birbirleri ile iletişimlerini kesintisiz sürdürebilmeleri beklenmektedir.

Kent Konseyi Sarıçay Çalışma Grubunun değerlendirmeleri, çeşitli toplantılara katılan ilgililerin katkıları ve Çanakkale Kent Konseyi Başkanlığının önemli destekleri ile bu rapor oluşturulmaya çalışılmıştır. Raporun temel hedefi Çanakkale'nin su kaynaklarına dikkat çekmek, kent için çok kritik öneme sahip su ve tarım alanları konusunda görüş ve değerlendirmeleri derlemek, bu görüş ve öneriler doğrultusunda sorun alanlarına dikkat çekmek, toplumun ve kurumların beklentilerini belirleyebilmek ve tüm bu bilgi ve belgeleri ilgili kurumlar ile paylaşarak bundan sonra yapılacaklar konusunda yön gösterecek bir altlık hazırlayabilmektir. Bir anlamda sivil toplumun, Çanakkale'ye değer veren insanların, kurum ve kuruluşların görüşlerini tarafsız bir ortamda dinleyerek onlara ses olabilmektir.

Yapılan tüm bu değerlendirmelerin ortaya çıkardığı en hassas konu ise Çanakkale genelinde ve Sarıçay özelinde yapılması gereken bir çok çalışma olduğu ve bundan sonra kaybedilecek zaman olmadığı, çok hızlı ve güçlü bir biçimde, kurumlar arası koordinasyonun sağlanarak harekete geçilmesi gerektiği, geçici ve kısa vadeli çözümlerin bir sonuca ulaşmadığı ve bu yüzden kalıcı, sürdürülebilir, uzun vadeli plan ve çözümlere ihtiyaç duyulduğudur. Son söz olarak, Sarıçay Çalışma Grubunun oluşması ve çalışmasında büyük desteği olan başta Kent Konseyi Başkanı Sayın Halit Kubilay Fırat'a ve yönetim kuruluna, raporun hazırlanabilmesi için ilham olan, görüş ve düşüncelerini paylaşan tüm kurum, kuruluş ve Çanakkale sevdalısı vatandaşlarımıza çok teşekkür ederiz. HAYDİ SUYUNA, TOPRAĞINA, GELECEĞİNE SAHİP ÇIKAN BİR ÇANAKKALE İÇİN HEP BİRLİKTE ÇALIŞMAYA!!!